

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Kuusamon lukio

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa sanallista sanatonta tai fyysistä luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Kaikki tällaiseen viittaava käyttäytyminen on kiellettyä.

Sukupuoleen perustuva häirintä

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, ja jolla tarkoituksellisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. (Tasa-arvolaki 7 §)

Mitä seksuaalinen häirintä on?

Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi:

- seksuaalisesti vihjailevia eleitä tai ilmeitä
- epäasiallista seksuaalista puhetta, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, viestit (esim. WhatsApp, Snapchat), tekstiviestit, sähköpostit, puhelinsoitot, kirjeet
- seksuaalissävytteiset ehdotukset tai vaatimukset, seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu.

Miten toimin, jos näen häirintää tai ahdistelua?

- *Sano häiritsijälle, että hänen käyttäytymisensä on loukkaavaa ja että hänen on lopetettava.*
- *Pidä ahdisteltavan puolta!*
- *Kuuntele ja usko häirintää kokenutta kaveria. Asialle nauraminen sattuu.*
- *Älä vähättele tapahtunutta tai syytä ahdisteltua kaveria häirinnästä.*
- *Ole valmis kertomaan koulun henkilökunnalle, jotta häirintä saadaan loppumaan.*

Kuinka toimin, jos koen itse häirintää tai ahdistelua?

Jos joudut epäasiallisen kohtelun kohteeksi, toimi seuraavasti:

- *Sinulla on oikeus poistua tilanteesta sanomatta sanaakaan tai pyytämättä keneltäkään siihen lupaa.*
- *Voit myös puhua suoraan asianosaisen kanssa. Kerro, miltä sinusta tuntuu, ja että koet hänen toimintansa epäasialliseksi, epämiellyttäväksi ja loukkaavaksi käyttäytymiseksi. Kehota häntä lopettamaan ko. käyttäytymisen. Näin annat hänelle mahdollisuuden korjata toimintaansa.*
- *Ilmoita ryhmänohjaajalle, terveydenhoitajalle, muulle opiskelijahuollon henkilölle tai rehtorille asiasta. Heillä on velvollisuus antaa apua häirintätapauksissa.*
- *Selvittämisen kannalta on oleellista, että ilmoitusta ei tehdä nimettömänä. Kaikki tietoon tulleet häirintätapaukset selvitetään osapuolten kesken.*
- *Tapahtumakulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut, sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta. Toimenpiteet valitaan tapauskohtaisesti.*
- *Jos epäasiallinen käytös jatkuu, kerro viivytyksettä ryhmänohjaajalle tai opiskelijahuollon henkilölle asiasta.*
- *Mikäli häiritsijänä tai kiusaajana on opettaja, ilmoita asiasta rehtorille. Rehtori ryhtyy välittömästi toimiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi.*
- *Muista, ettet koskaan syytä häirinnästä itseäsi, vaikka et pystyisikään puolustautumaan!*

Miten henkilökunta toimii häirintätilanteissa?

Ryhmänohjaaja/opettaja/rehtori:

- *Kun saat ilmoituksen häirinnästä, keskustele välittömästi asianosaisen kanssa rauhallisesti ja kiireettömästi.*
- *Mikäli tieto tulee muulta kuin kiusatulta, kutsu häirinnän tai syrjinnän kohteeksi tullut henkilö keskusteluun.*
- *Keskustele sen jälkeen kiusaajaksi/häiritsijäksi nimetyn kanssa.*
- *Kutsu asianosaiset yhteiseen sovittelukeskusteluun. Sovittelussa käydään läpi tilanteet ja tapahtumat. Molemmat osapuolet kertovat näkemyksensä tilanteesta. Tilanteen ratkaisemiseksi tarvittavista muutoksista sovitaan ja samoin seurannasta. Ota yhteyttä alaikäisen uhrin ja tekijän huoltajiin. Koululla on velvollisuus olla yhteydessä häirintään syyllistyneen ja kohteena olleen opiskelijan huoltajiin.*
- *Mikäli tilanne ei korjaannu yhteisellä käsittelyllä ja sopimuksilla, otetaan käyttöön lukiolaissa olevat kurinpitomenettelytoimenpiteet (Lukiolaki 25§ ja 26, Lukioasetus).*
- *Mikäli epäasiallista käyttäytymistä ei saada loppumaan koulun keinoin, ota yhteys poliisiin ja alaikäisten ollessa kyseessä lastensuojeluun. Lastensuojelulain 25§:n mukaan mm. opetustoimen palveluksessa olevalla henkilöllä on ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluviranomaisille, jos hän virkaa tai tointa hoitaessaan on saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyissä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille.*
- *Pyynnöstä annetaan kirjallinen selvitys menettelystä sille, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tasa-arvolaisissa mainituin tavoin.*

Ei meidän koulussa

Ei meidän koulussa on tasa-arvovaltuutetun oppimateriaali seksuaalista häirintää vastaan.

- Aineisto sopii yläkoulun, lukion ja ammattioppilaitosten tunneille.
- Aineiston avulla on helppo vetää seksuaalista häirintää käsittelevä oppitunti omassa koulussa. Materiaalin laajuuden vuoksi aineisto sopii erityisen hyvin kaksoistunnille.
- Opettajan ohjeistus -oppaan avulla voi suunnitella myös lyhyemmän kokonaisuuden.
 - <http://www.eimeidankoulussa.fi/opettajalle/>

Opetushallituksen kannanotto seksuaaliseen väkivaltaan ja opas häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

- https://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/seksuaalinen_vakivalta_on_vakava_rikos_josta_on_hyva_puhua_myos_koulussa
- https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisyminen

Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa

- https://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/seksuaalinen_vakivalta_on_vakava_rikos_josta_on_hyva_puhua_myos_koulussa
- Kouluille ja oppilaitoksille tarkoitettu esittelymateriaali oppaasta (ppt)

Lähteitä

Apua seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan

- <https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/apua-seksuaaliseen-hairintaan-ja-vakivaltaan/>
- <https://www.nuortennetti.fi/seksuaalisuus/seksuaalinen-hairinta-ja-hyvaksikaytto/>

Aikuinen nuoren itsemääräämisoikeuden vahvistajana

- <http://www.asemanlapset.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/aikuinen-nuorenitsemaaramisoikeuden-vahvistajana>

Selvitys lasten ja nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä

- <https://www.pelastakaalapset.fi/uutiset/selvitys-lapset-ja-nuoret-kokevat-seksuaalistahairintaa-ja-siihen-liittyvaa-kiusaamista-digitaalisessa-mediassa/>

Lähteitä

Rikosuhripäivystys verkkosivustolta löytyy Rikuchat, videoita, testejä, tietokilpailuja seksuaaliväkivallasta

- <https://www.riku.fi/fi/etusivu/>
- <http://nuoret.riku.fi/>

Otava-hanke

- Seksuaaliväkivallasta esitemateriaalia, nuorille, ammattilaisille, huoltajille
 - <https://otava-hanke.fi/esite-materiaalit>
 - <https://otava-hanke.fi/>

Amnesty - materiaalia opettajille ja kouluttajille ihmisoikeusasioista mm. ”Mun rajat”

- <http://www.amnesty.fi/tyomme/ihmisoikeuskasvatus/oppimateriaalit/>

Lähteitä

- Mun rajat -työkirja
 - https://frantic.s3.amazonaws.com/amnesty-fi/2014/04/MUN-RAJAT_TYOKIRJA_TA_lores-3.pdf

THL

- Turvataitoja lapsille
 - <http://www.julkari.fi/handle/10024/90799>
- Turvataitoja nuorille - Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn
 - <http://www.julkari.fi/handle/10024/90817>
 - <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-jaseksuaalinen-hyvaisikaytto/vakivallan-muodot-ja-rikoslaki>

Lähteitä

- <https://www.tasa-arvo.fi/seksuaalinen-hairinta>
- https://www.tasa-arvo.fi/uutiset/-/asset_publisher/8iOStLESmZof/content/ei-meidan-koulussapuutu-seksuaaliseen-hairintaan/pop_up?_101_INSTANCE_8iOStLESmZof_viewMode=print

